

Landelijke Kennistafel Onderzoekend en Ontwerpend Leren

12 februari 2020

Zo'n twintig professionals uit de wetenschap en de onderwijspraktijk verzamelen zich op 12 februari 2020 op de zolder van De Zalen van Zeven in Utrecht. Allemaal zijn zij uitgenodigd om aan te schuiven aan de Landelijke Kennistafel Onderzoekend en Ontwerpend Leren. Want wat deze mensen gemeen hebben is dat zij kennis en expertise hebben op dit gebied, en vooral dat zij bevlogen pleitbezorgers zijn van deze manier van leren. Dat schept een band, dat voel je meteen.

Feestje met urgentie

Dat er een enorme hoeveelheid expertise aan deze tafel zit, is geen overbodige luxe. Want de opdracht van de kennistafel is even simpel als uitdagend: inventariseer wat werkt in de praktijk en deel deze kennis met het veld. Wat werkt als het gaat om onderzoekend en ontwerpend leren? Wat weten we daarover uit onderzoek? En wat weten we hierover uit de praktijk van scholen die hierin voorlopen? Bestaande kennis en expertise op het gebied van onderzoekend en ontwerpend leren in kaart brengen en ontsluiten; dat is waar deze kennistafel het komende jaar aan gaat werken.

Voor pleitbezorgers van onderzoekend en ontwerpend leren is zo'n opdracht een kans, 'een feestje', zoals inhoudelijk voorzitter Juliette Walma van der Molen het noemt in haar welkomstwoord. Maar ze benadrukt ook de urgentie van de opdracht: als het gaat om de verankering van onderzoekend en ontwerpend leren in het curriculum, staat Nederland helemaal onderaan op een lijst van 27 OECD-landen. Gelukkig geldt dit niet voor alle scholen, want doordat scholen hierin veel vrijheid en handelingsruimte hebben, zijn de onderlinge verschillen groot. Maar dat er werk aan de winkel is, staat als een paal boven water.

Dat werk is ondergebracht in drie thema's, vertelt Juliette: 1) de urgentie van deze manier van leren overbrengen aan het veld, 2) nieuwsgierigheid stimuleren en 3) leraren professionaliseren. In groepjes zullen de kennistafelgenoten het komende jaar aan deze thema's gaan werken. Zij gaan interviews afnemen met voorlopers, ze gaan literatuur verzamelen waar de praktijk iets aan heeft, en ze zullen regelmatig bij elkaar komen om de stand van zaken te bespreken en elkaar te voeden voor het vervolg. Vandaag zijn zij bij elkaar gekomen voor de start, de aftrap van deze reis. Daarvoor staan er onder andere twee inleidingen op de agenda over de thema's 'nieuwsgierigheid' en 'professionalisering'.

Nieuwsgierig rolmodel

Wat is nieuwsgierigheid? Wat is het belang ervan? En vooral: hoe kunnen we de nieuwsgierigheid van kinderen aanmoedigen? Sanne Dekker (Wetenschapsknooppunt Radboud Universiteit) staat in een korte inleiding stil bij deze vragen.

Nieuwsgierigheid gaat samen met vragen stellen, maar uit praktijkobservaties weet Sanne dat het niet vanzelfsprekend is dat leerlingen veel vragen stellen en daarvoor ruimte krijgen in de klas. Leraren zijn vaak meer geneigd om vragen te beantwoorden dan de nieuwsgierigheid van het kind (verder) aan te moedigen. Leraren vinden het vaak lastig om open vragen te stellen die kinderen aanzetten tot onderzoeken, nadenken en tot het stellen van verdiepende en nieuwe vragen. De vraag: 'wat heb je geleerd?' wordt vaker gesteld dan de vraag 'wat wil je hier nog meer over weten?'

Sanne benadrukt dat de leraar, ook als het gaat om nieuwsgierigheid en een onderzoekende houding, een rolmodel is. Dus helpt het als leraren zich nieuwsgierig tonen, laten zien en laten horen dat zij zelf veel vragen hebben, voorleven dat het leuk en leerzaam is om op zoek te gaan naar antwoorden, dat je daarbij fouten maakt en dat je ook daarvan leert.

Wat de leraar nog meer kan doen om de nieuwsgierigheid van kinderen aan te moedigen? Veel! Bijvoorbeeld zorgen voor een veilig klimaat, kinderen ruimte geven en autonomie, prikkelende nieuwe materialen gebruiken, iets gekks doen of laten zien, een vragenmuur inrichten, mindmaps maken, zodat kinderen zien dat er nog heel veel is te ontdekken, en allerlei activiteiten doen die bij de kinderen vragen oproepen.

Professionalisering

Er wordt dus nogal wat verwacht van de leraar. Daarom is professionalisering het tweede thema van de kennistafel. Hoe bevorder je dat leraren een positieve houding en vaardigheden ontwikkelen zodat zij hun leerlingen stimuleren en ondersteunen om onderzoekend en ontwerpend te leren? Maaïke Kramer, directeur/bestuurder van de Eerste Westlandse Montessorischool in Monster, voorloper op het gebied van onderzoekend en ontwerpend leren, vertelt hoe zij dat doet. Zij vindt het haar taak als schoolleider om haar team 'constant in de veranderstand te houden', vertelt ze. Om dat te stimuleren en te faciliteren, zijn de zeven V's van grote waarde, vindt Maaïke. Ze passeren kort de revue.

Visie: het waarom en het waartoe zijn duidelijk voor betrokkenen en zijn zichtbaar in de school.

Vertrouwen: er is vertrouwen in de kracht van het team en van het kind.

Voorleven: de leraar leeft de kinderen voor en de schoolleider leeft de leraar voor.

Vragen stellen: kinderen, leraren, schoolleiders stellen veel vragen en allerlei soorten vragen.

Vormgeven: voorbeelden concreet maken en zaken visualiseren.

Verantwoorden: zaken merkbaar en meetbaar maken zodat duidelijk is wat je hebt gedaan/geleerd.

Verwennen: er zijn voor je team, benoemen wat goed gaat en mensen complimenteren.

Werksessie

En dan – na twee inspirerende inleidingen – wordt er een beroep gedaan op de expertise van alle andere deelnemers van de kennistafel. Zij delen zich op in twee groepen, die aan de slag gaan met een eerste uitwerking van de thema's 'nieuwsgierigheid' en 'professionalisering' en met de start van het onderzoek dat ze het komende jaar gaat uitvoeren. We gaan op zoek naar goede praktijken, maar welke criteria hanteren we daarbij? Welke pareltjes kennen we al? Welke publicaties kennen we al? En ook: wie gaat wat doen?

In een klein uur tijd brengen de groepen een indrukwekkende hoeveelheid informatie bij elkaar. Zo ontstaat er al een eerste lijst met publicaties en praktijkvoorbeelden. Een deelnemer suggereert hierbij om naast parels, ook scholen op te nemen die 'op weg' zijn. Dit om herkenbaarheid te bewerkstelligen en ontmoediging te voorkomen. En zo rollen er meer zinvolle aanvullingen en suggesties uit deze eerste werksessie, bijvoorbeeld: 'betrek pabo's en lerarenopleidingen', 'houd rekening met het lerarentekort' of 'besteed ook aandacht aan de overgang po-vo'.

De kop is eraf. In groepjes gaan de tafelgenoten de komende periode verder met het verzamelen van kennis en good practices. Op 15 april komt de kennistafel weer bij elkaar om de bevindingen te delen.

